

deel
een

DE MAN DIE NAAST ME LIGT stierf een paar dagen geleden. Als ik hem aanraak, als ik mijn hand zo ver mogelijk naar links uitstrek en langs zijn wang strijk, voelt deze net zo koud en levenloos aan als ik me voorstel dat de dood van binnen zal zijn.

De man die aan de rechterkant naast me ligt, daarentegen, is heel lang dood. Al bijna vanaf het begin van de reis. Een van de eersten; de oudsten hebben altijd de minste reserves. De man onder mij – precies onder mij, in de laag onder de bovenste – ademde langzaam en zwaar, tot een paar uur geleden. Toen hield het op: het gedein waar ik op lag en dat deed denken aan de zee.

Zo stil.

Afgezien van een schrapend geluid tegen de achterste wand, alsof er iets scherp langs een metalen oppervlak wordt getrokken.

Ik zou iets willen roepen, willen vragen.

Maar daar is niet genoeg zuurstof voor.

Want ik hoop nog steeds. Misschien is het iemand die nog niet heeft opgegeven.

ZO MOOI.

Een witte, dampende, traag varende eilandboot, die zich in de verte welhaast schrijdend voortbewoog over een kalme Oostzee. Meeuwen en sternen vlogen erachteraan, joegen bruisende schuimkoppen na, namen nu en dan een duik en vlogen verder met een spartelende buit in hun snavel. Zo'n junimorgen als deze, met een voorzichtig zonnetje dat een rimpelend gezicht verwarmde: veel beter kon het leven niet worden.

Ewert Grens zat op de grote steen waarop hij elke vroege zaterdagochtend te vinden was.

Een perfect afgeplat rotsblok met de perfecte hoogte, door de tijd uitgesleten en precies op deze plek neergelegd, die nu perfect plaats bood aan een fors, enigszins verouderd lichaam.

Een eigen zitplaats dicht bij het verzorgingstehuis, dicht bij het raam dat van haar was geweest. Waar ze bijna dertig jaar dag in dag uit naar buiten had gekeken, verlangend naar het leven waar ze niet aan kon deelnemen. Hun gedeelde leven. Nu woonde een ander in haar kamer en hij wist niet eens wie.

'Meneer Grens.'

Hij schrok op. Die stem? Uit het verleden.

'Ogenblikje, meneer Grens, ik kom naar je toe.'

Susann, langgeleden de verpleegster die zo goed voor Anni zorgde, die verder studeerde en het tot arts-assistent en hoofdarts had gebracht, gespecialiseerd in geriatrie. Ze kwam naar buiten, beende met grote, kordate stappen op Grens af en ging voor hem staan, belemmerde hem het zicht.

'De vorige keer dat we met elkaar spraken, zat je twaalf weken achtereen elke zaterdagochtend voor haar raam. Toen leek het me het beste om je met rust te laten. Maar inmiddels zijn er ... wat zal het zijn ... vier jaar verstreken. En nu zit je hier nog steeds.'

'Ik ben tussendoor wel van mijn plek geweest, hoor.'

'Weet je nog wat ik toen tegen je zei? Dat je jezelf kwelt. Dat je

het verdriet tot onderdeel van je leven hebt gemaakt, ervóór leeft, niet ermée. Dat waar je bang voor bent, al is gebeurd.'

'Ik weet het nog. Woord voor woord.'

'Maar je lijkt je er niet veel van aan te trekken.'

Ewert Grens deed wat hij altijd deed: opkijken naar het raam, naar een kamer waar nu een lamp brandde. Anni was nooit wakker rond deze tijd. Ze hield ervan om lang uit te slapen, ook al had ze de rest van de dag niets omhanden.

'Ik weet dat ze er niet meer is.'

'Destijds heb ik ook gezegd, meneer Grens, dat ik je hier niet meer wilde zien.'

Hij stond op van de steen die als stoel diende.

'Ik besef wel degelijk dat je het beste met me voorhad toen je dat zei.'

Hij glimlachte erbij.

'Maar ik zal hier blijven terugkomen. Elke zaterdagochtend, ook na de volgende vier jaar.'

Hij verliet de jonge vrouw, die zo veel wijzer was dan hij ooit was geweest en ooit zou worden, en liep naar de auto die eenzaam op de bijbehorende parkeerplaats stond. Vlak voordat hij het portier aan de bestuurderskant opende draaide hij zich om.

'Want dit is het enige wat me nog een beetje bij m'n verstand houdt.'

Met luide stem: 'Begrijp je dat?'

Ze keek hem aan, met één hand op de trapleuning die naar de hoofdingang leidde, leek na te denken. Toen knikte ze, kort maar duidelijk, en liep naar binnen.

Grens reed vervolgens over het eiland dat zo dicht bij Stockholm lag maar nog niet helemaal was ontwaakt, en bereikte de Lidingöbrug, waarop hij altijd ongeveer halverwege aan de kant van de weg bleef staan, om zich een laatste keer te verliezen in het glinsterende water. Hij had zojuist het portierraampje laten zakken om zich te laten verwelkomen door een slaperig ochtendbriesje, toen de mobilofoon in het instrumentenpaneel hem krakend opriep.

'Ewert?'

Wilson, zijn chef, die beter moest weten dan hem nu te storen.
'Ewert, hallo?'

Hij liet hem roepen. Dit was een intiem moment.

'Ewert, ik heb geprobeerd je te bereiken op je mobiel, blijkbaar staat die niet aan. Bel me als je dit hoort. Ik heb een melding binnengekregen die ik alleen aan jou wil geven.'

Rechts van de mobilfoon bevond zich een cassettespeler waar hij wekenlang naar op zoek was geweest, zodra de vorige had besloten dat zijn laatste tonen hadden geklonken. De markt was nu niet direct verzadigd met goed functionerende cassettespelers voor personen-auto's. Sommige winkelmedewerkers vroegen zich zelfs af waar hij het over had. Een autosloperij in de buurt van Strängnäs was zijn redding geweest. Twee liedjes. Zo lang zou hij hier blijven zitten. Zo lang had hij hier altijd gezeten. Met of zonder alarmmelding.

Je stuurt me de mooiste tulpen, en smeekt me het verleden te vergeten.

Siw Malmkvist. Verschillende cassettebandjes met alleen haar repertoire. Eerst 'Dunne schijven', dat was altijd zijn absolute favoriet geweest, en dan 'Te laat ontwaakt de zondaar', een vergeten pareltje.

Na je eerste bedrog ging ik terug naar huis, plengde een traan op de chaise longue.

Haar prachtige stem uit de jaren zestig, die hem rust gaf, en teksten waar de mensen in zijn omgeving om lachten, maar die hoorden er nu eenmaal bij. Onzinrijmpjes die hij niet meer begreep, zich slechts liet aanleunen.

'Ewert? Geef eens antwoord ...'

Opnieuw de mobilfoon, opnieuw Wilson.

'... verdomme!'

Siw Malmkvist was uitgezongen. Zijn rustpauze midden op de Lidingöbrug had hem, samen met de ochtenduren op een stuk steen in wat ooit Anni's wereld was, de kracht gegeven waar hij de rest van de dag, de rest van de week op kon teren.

Dus gaf hij antwoord.

‘Ja, Grens hier.’

‘Ewert, waar zat je verdomme al die ...’

‘Ik herhaal, Grens hier.’

Erik Wilson zweeg. Grens hoorde hoe zijn chef zijn keel schraapte en nogmaals zijn keel schraapte, zich herpakte en van toon veranderde.

‘Ewert, ik wil dat je onmiddellijk doorrijdt naar het Söderziekenhuis. Zonder langs Kronoberg te gaan. Om precies te zijn: direct door naar het mortuarium.’

Ewert Grens had de Lidingöbrug verlaten en bleef op de noordelijke ring. Om de binnenstad heen rijden zou veel sneller gaan dan er dwars doorheen.

‘Mortuarium?’

‘De obductieassistent ontdekte er een lijk, een half uur geleden. Een dode man.’

‘Dat klinkt niet onwaarschijnlijk. Dood zijn ze daar allemaal, lijkt me. Was dat alles?’

‘Een dode te veel.’

‘Je spreekt in raadselen, Wilson.’

‘Een lijk te veel.’

‘Dat maakt het niet veel duidelijker.’

‘De obductieassistent – die even na zessen met haar dienst begon – had bij haar eerste bezoek aan de koelruimte het gevoel gekregen dat er iets niet klopte. Toen ze bij de tweede keer nog steeds dat gevoel had, begon ze de lijken te tellen. Er lagen er zeventien toen ze gisteravond naar huis ging. In de loop van de avond en ’s nachts waren er nog eens vijf overleden. Dat had het totaal dus op tweeëntwintig moeten brengen.’

‘Ja, en?’

‘Drieëntwintig. Drieëntwintig lijken lagen er, hoe vaak ze ook telde.’

Hoofdrechercheur Grens draaide zijn auto de inhaalstrook op en verhoogde zijn snelheid.

‘Een dode man die er niet had moeten liggen, Ewert. Een lijk dat niet is binnengebracht, niet is geregistreerd. Een dode zonder identiteitspapieren, zonder achtergrond. Die niet bestaat.’

NOG ÉÉN ADEMTUG.

Als ik langzaam inadem, de lucht zo lang mogelijk vasthoud en slechts beetje bij beetje loslaat, raakt die misschien minder snel op.

Ik denk dat we hier drie, vier misschien zelfs vijf dagen hebben gelegen, ik weet het niet precies. Het is volkomen zwart om me heen, het kleine gaatje waardoorheen ze in het begin naar ons keken is weg. Zo begon ik me te verliezen in de seconden, die uren werden, dagen werden. De ochtend en avond hebben dezelfde duisternis.

Ik heb al een tijd lang geen beweging meer gevoeld. Voor het laatst toen de container waar we in liggen werd opgetild, even vrij in de lucht leek te zweven en schommelen voordat hij met een zware dreun neerkwam, een smak die werd gedempt door de mensenlagen onder me.

Een reusachtige grafkist die in het gegraven gat werd neergelaten, op weg naar de laatste rustplaats. Zo voelde het.

OP DE AFDELING SPOEDEISENDE HULP VAN HET SÖDERZIEKENHUIS stonden de patiënten langs de muren te wachten aangezien de stoelen in de wachtkamer al geruime tijd bezet waren, terwijl in de gangen brancards met gewonden stonden geparkeerd omdat er geen plaats was in de overvolle onderzoekskamer. Zo'n ochtend was het. Schietpartijen, overvallen en een kettingbotsing op de zuidelijke ringweg. Ewert Grens had eigenlijk de hoofdingang moeten nemen, maar had zijn auto uit gewoonte bij de laadsteiger van de Spoedeisende Hulp tussen twee ambulances geparkeerd. Laatst had hij hier in een van de operatiezalen een tijdelijke regiekamer moeten inrichten, toen het epicentrum van de alarmmelding zich in het mortuarium zelf bevond – een prostituee die uit wanhoop de hele ruimte met kneedbare springstof had bekleed en een paar artsen en artsen in opleiding had gegijzeld. Hij haastte zich nu door dezelfde gang als toen, maar met een ander gevoel. Destijds heerste er een acute doodsdreiging. Nu had de dood al toegeslagen en zichzelf naar deze plek gebracht.

Een lijk te veel. Een dode man te veel.

‘Goedemorgen.’

De obductieassistent, een vrouw van in de vijftig, stond precies zoals ze had gezegd voor de zware ijzeren deur van het mortuarium te wachten. Haar ogen straalden van nieuwsgierige alertheid en haar mond vertoonde een milde glimlach. Grens begreep niet hoe iemand met als beroep mensen stuksnijden zo levenslustig kon rondlopen.

‘Laura. Ik was degene die het alarmnummer belde.’

Ze droeg een witte overall met een soort plastic schort als een extra huidlaag en een mondkapje dat nonchalant om haar nek hing, en stak haar hand uit om hem te begroeten, nadat ze eerst een dubbel paar rubberhandschoenen had uitgetrokken.

‘Wees niet bang, ik ben nog redelijk schoon. De eerste obductie moet nog even op zich laten wachten.’

Grens schudde de hand die hem direct daarna wenkte om haar te

volgen, een smalle gang in, langs een kantoor en een archiefruimte naar de sectiezaal.

‘Een ochtend als alle andere. Eerst een kop koffie – of minstens twee, om eerlijk te zijn – waarna ik de nieuwe verwijsformulieren doorneem en dan de ’s nachts binnengekomen patiënten naar de stellingkasten met koelvakken overbreng. Patiënten, zo noem ik ze. Doden, lijken, of gewoon lichamen ... dat klinkt zo mensonwaardig, vind ik.’

Ze opende de deur naar de aanzienlijk grotere ruimte achter de sectiezaal. De koelruimte. Felle plafondverlichting en een temperatuur van acht graden, volgens de thermometer die op een soort werkbank lag. De stellingkasten waar ze over sprak waren van staal en hadden elk twaalf vakken verdeeld over drie etages, en wielen waarmee ze eenvoudig tegen de witbetegelde wanden konden worden gezet.

‘Drie oudere mannen, een jonge vrouw en een zesjarig kind. Die waren als laatste binnengebracht, volgens de verwijsformulieren. Ik heb ze een voor een overgeheveld. We hebben een machine, een soort kleine hijskraan, zodat we onze rug niet hoeven te belasten.’

Een merkwaardige geur.

Die in de sectiezaal nog sterker was.

Vlees. Daar rook het naar.

‘Een ochtend als alle andere, tot ongeveer dat moment. Toen ik ze naar de koelruimte overbracht. En ik ineens de indruk kreeg dat ... nou ja, dat er hier te veel lagen. Patiënten, dus.’

De stalen kast achter hen telde acht volle en vier lege vakken. Roerloze lichamen in witte lakens gehuld, waar een rood naamkaartje bovenop zat.

‘Drie keer heb ik geteld. Maar hoe vaak ik het ook vergeleek met de gegevens in de computer, het klopte niet. Een te veel. Dus heb ik ze uit de vakken gehaald zoals ze hier nu liggen, hun naamkaartjes gecontroleerd, toen hun gezicht en daarna, toen dat bij een van hen niet voldoende was, sommige lichaamskenmerken.’

Ze glimlachte weer. Een glimlach in deze omgeving en onder deze omstandigheden had bij menig ander blijk gegeven van morbiditeit, misschien zelfs van krankzinnigheid. Maar haar glimlach niet. Ewert

Grens stond naast iemand die vooral rust wilde uitstralen, die begreep dat een gast in deze ruimte zich zelden op zijn gemak voelde. Zij slaagde daarin, haar glimlach was warm en oprecht en zorgde ervoor dat hij ontspande. Meestal probeerde hij bij zijn bezoeken aan mortuaria – waar een hoofdresearcher in een grote stad met enige regelmaat te vinden was – zijn gevoel van onbehagen te verbergen door zich uit te sloven, bijvoorbeeld door plotseling een uitstekende voet vast te pakken of door sarcastische of lollige opmerkingen te maken. Dat was nu niet nodig. Toen ze uit het vak rechtsonder in de stalen kast een baar naar zich toe trok, waarop een witte bundel lag met de afmetingen van een normale man, liet hij zich meedrijven op haar kalmte.

‘Hier liggen de patiënten bij wie nog geen obductie is verricht. Die moet ik prepareren, bijvoorbeeld de organen eruit halen, zodat de patholoog de doodsoorzaak kan onderzoeken.’

Grens had de roestvrijstalen schalen opgemerkt toen ze de sectiezaal passeerden. Daarin werd alles bewaard voordat het werd teruggeplaatst: de losse onderdelen waaruit de mens was opgebouwd.

‘Hier. De patiënt die niet van ons is. De overledene die er een te veel bleek te zijn.’

Ze trok het witte laken opzij. En daar lag hij. Een donkere huid, met een duidelijke pigmentverkleuring in de hals, wat goed te zien was, ondanks het feit dat er geen kracht en leven meer in zat. Kort haar, vrij mager, zo’n dertig jaar oud. Dat dacht Grens althans; de dood houdt je soms voor de gek.

‘Ontkleed, net als alle anderen. In een wit laken gewikkeld, net als alle anderen. Er is zelfs iets onleesbaars op een rood naamkaartje gekrabbeld. Maar hij is niet door mij of een van mijn collega’s binnengebracht. Niet geregistreerd. En gisteravond lag hij hier nog niet opgebaard. Toen heb ik ze niet geteld, maar zoiets weet ik gewoon. Dit is mijn werk. Ik neem ze net zo serieus en bekommer me net zo veel om hen als verpleegkundigen en artsen zich om hun levende patiënten bekommeren.’

De obductieassistent die Laura heette legde haar hand op Ewert Grens’ arm. Misschien om te benadrukken hoeveel ze om haar

patiënten gaf. Misschien uit onbehagen, omdat ze niet begreep wat ze zag. Of omdat dit een van haar manieren was om haar kalmte op de bezoekers over te brengen. Wat het ook kon zijn: Grens, die altijd zijn best deed om lichaamscontact te vermijden, liet haar hand liggen waar die lag.

Samen alleen in een kamer met doden. Toch voelde hij zich best op zijn gemak.

‘Is zoiets eerder voorgekomen?’

‘Wat bedoel je?’

‘Een ongeïdentificeerd lichaam?’

‘Nooit.’

Hij boog zich over het gezicht dat hem niet kon zien, trok de rest van de witte doek voorzichtig los en onthulde een naakt lichaam.

Ongeschonden. Zo leek het.

Een ogenschijnlijk gezond mens, dat niet aan uiterlijk geweld was blootgesteld.

Ewert Grens liet zijn ogen door de kamer glijden, die net zo kil aanvoelde als die eruitzag.

Wie ben je?

Waarom ben je gestorven?

En: hoe ben je hier in godsnaam terechtgekomen?

IK RIEP ZOJUIST haar naam.

‘Alyson, *Alyson*.’

Ik weet dat we niet mogen praten. Dat zeiden ze. Maar de laatste dagen, waarop de ademhalingen stopten en zelfs het metalen schraapgeluid niet meer te horen was, waarop de lucht in de stank van verrotting veranderde, moest ik wel.

‘*Alyson*.’

Ze gaf geen antwoord.

Dus riep ik opnieuw, naar wie het ook mocht horen, maar mijn stem verdronk in de lichamenmassa. Zonder dat ik antwoord kreeg.

Misschien durven ze niet.

Misschien ben ik helemaal alleen, ook al zijn we met zovelen.

Misschien ben ik de enige die nog leeft.

WAT EEN MERKWAARDIGE OCHTEND.

De dag die zo mooi begon, op zijn eigen plek, op de steen voor Anni's oude raam, was geëindigd met het volgen van het transport van een onbekende dode man die van het ene mortuarium naar het andere was overgeplaatst. De vroege alarmmelding was overgegaan in een politieonderzoek, en moest daarom worden voortgezet in het forensisch instituut in Solna.

Een paar uur later stond Ewert Grens onder een felle lamp, gericht op een tafel van glimmend metaal en een jong mannenlichaam zonder naam.

'De lijkvlekken hebben zich volledig verspreid. Maximale rigor mortis. Maar de kringspier rond het oog reageert duidelijk op stroom. En hier, Ewert ...'

Ludvig Errfors, de forensisch arts die een van de weinigen was op wie Grens door de jaren heen had leren vertrouwen, voerde de injectiespuit naar een oog van de naamloze dode, stak hem in de pupil, vulde de spuit en leegde de inhoud in een reageerbuisje.

'... als ik het kaliumgehalte van het glasachtig lichaam meet, zie ik dat het gestegen is. Ik zeg ... ruim vierentwintig uur. Vijfentwintig, misschien dertig. Zo lang is het geleden dat hij zijn longen met een laatste ademteug vulde.'

Zo snel als rust kon omslaan in onrust. De behaaglijke kalmte die door de warme glimlach van een obductieassistent over Ewert Grens was gekomen werd nu weggeslagen door de rusteloosheid die gedurende zijn leven zijn enige metgezel was geworden.

'Wanneer hij stierf zegt me geen sodemieter over wie hij is.'

'Het oogwit van beide ogen vertoont kleine bloedinkjes, exact als de binnenkant van zijn oogleden.'

'Dus?'

'Hij is gestikt, Ewert.'

'Hoe hij stierf zegt me ook geen sodemieter over wie hij is.'

Zodra zijn ongeduld en rusteloosheid veranderde in de woede die

altijd op de loer lag, verliet hij de obductietafel en de felle lamp, begon hij te ijsberen door de kamer, die nog meer naar vlees rook als de vorige en sloeg met zijn vuist zo hard tegen een roltafel, die net zo glansde als alle andere spullen hier, dat een metalig geluid eindeloos door de ruimte galmde.

‘Kom op, Errfors, geef me iets wat iets zegt over zijn identiteit! Waar hij vandaan komt. Wie hij is.’

De forensisch arts stond nog even ontspannen als daarnet over het levenloze gezicht gebogen, zonder een spoor van verbazing of angst. Ze hadden samen enkele honderden lichamen onderzocht en de angst van de hoofdresearcher voor zijn eigen dood zette zich zoals zo vaak om in agressie; twee kanten van hetzelfde gevoel.

‘Afrika.’

‘Afrika is behoorlijk groot.’

‘Enigszins naar het westen, Ewert, en enigszins naar het noorden. Maar niet de landen die direct aan de Atlantische Oceaan of Middellandse Zee grenzen.’

De onrustig rondlopende Grens had zijn hand al opgeheven voor een tweede slag, deze keer tegen een stapel plastic schorten, maar bleef als bevroren in de lucht hangen toen Ludvig Errfors met kracht de kaken van de naamloze uit elkaar trok en naar een rij witte tanden in de bovenkaak wees.

‘Zie je dat? Die vlekken in het tandglazuur? Fluorose. Hij is opgegroeid in een gebied waar het grondwater een extreem hoog fluoridegehalte heeft.’

Ewert Grens kwam dichterbij. Witte stippen op witte tanden. Grote stippen. Overal.

‘Fluoride is in principe goed voor tanden, Ewert, een bouwstof voor het tandglazuur – maar in deze hoeveelheden juist schadelijk.’

‘Hoge fluoridegehalten zijn toch overal wel te vinden?’

‘Maar niet zo hoog als daar. En als we de rest bekijken zien we – de forensisch arts tikte de tanden met een metalen pen een voor een aan – ‘sterke, gezonde tanden. Tot je hier komt.’

Twee hoektanden. In een kleurnuance die verre van wit was.

‘We zeggen dan dat ze tot het bot zijn vergaan. Zo hevig door

cariës aangetast dat ze niet meer te redden zijn. Als hij een tandarts bezocht zou hebben, zouden ze zijn getrokken. Maar dat heeft hij waarschijnlijk nooit gedaan. Een tandarts bezocht.'

Hij drukte de kaken weer tegen elkaar, ook dat leek hem veel kracht te kosten.

'Ik heb het vaker gezien bij secties van mensen die in bepaalde delen van Afrika zijn opgegroeid. Fantastische tanden, ondanks het ontbreken van tandzorg. Terwijl er eveneens een paar ernstig beschadigd zijn. In combinatie met de fluorose – die witte vlekken in het glazuur – naast de overige uiterlijke kenmerken, uiteraard – duidt dat op een herkomst uit West-Afrika, mogelijk Centraal-Afrika.'

Ewert Grens verbleef langer aan de zijde van de forensisch arts dan misschien gerechtvaardigd is wanneer een mensenlichaam successievelijk wordt gedemonteerd. Eigenlijk was hier niet veel informatie meer te halen. Hij had een waarschijnlijke doodsoorzaak gekregen – verstikking. Een waarschijnlijk tijdstip van overlijden – vijftienvintig uur geleden. En een waarschijnlijk gebied van herkomst – West-Afrika. Maar het stond hem tegen om het gezicht van de dode man te verlaten. Tijdens andere onderzoeken had hij dikwijls ervaren hoe de doden hem gadesloegen op het moment dat hij hen observeerde. Dat was nu niet het geval. Eerder voelde hij zich min of meer verantwoordelijk voor de jonge man die met een vals naamplaatje in een mortuarium was weggestopt. Terwijl hij in de buurt van het gezicht bleef dat niet in staat was om antwoord te geven op de vraag wie het toebehoorde of hoe het hier gekomen was, kwam hij tot het besef dat er een straf bestond voor iemand die een ander het leven beneemt, maar dat je nauwelijks risico loopt als je die ander ook nog van zijn dood berooft. Dat dat niet zo zou mogen zijn. En dat het tot de verantwoordelijkheden van een hoofdresearcher behoort om de jonge man zijn dood terug te geven.

Het forensisch instituut in Solna lag slechts een paar kilometer van de Noordelijke Begraafplaats. Onderweg naar de binnenstad van Stockholm en het hoofdbureau maakte Ewert een tussenstop bij het grote kerkhof waar hij ooit een vreselijke hekel aan had. Aan

datgene waar hij bang voor was, ook al was het al gebeurd. Hier durfde hij voorheen niet te komen. Nu durfde hij dat wel. Bij dat ene graf dat tussen dertigduizend andere graven lag, in een gedeelte dat tot Wijk 19B was gedoopt en nummer 603 had gekregen. Een eenvoudig wit kruis met een messing bordje waarin haar naam stond gegraveerd. ANNI GRENS. Hij haalde de verdwaalde blaadjes weg die erheen waren geblazen, vulde de gieter en bevochtigde het rozenstruikje, de heideplantjes en de twee planten met de naam liefdeskruid, die roze mandjes zouden krijgen. Hij ging zitten op het parkbankje en terwijl hij naar een hoek van het grasveld staaarde dacht hij aan het gezicht dat op een koude obductietafel lag, zich afvragend of er iemand was die deze jonge man net zo miste als Grens zijn vrouw, en of de jonge man op zijn beurt iemand miste zoals Anni misschien haar man.

De onverwachte verkeersdrukte in de ochtend had plaatsgemaakt voor een tijdelijke verkeerssluwte voor lunchtijd. Het kostte Grens slechts enkele minuten om van Solna naar Kungsholmen en een lege parkeerplek pal voor bureau Kronoberg te komen.

De eerste stappen van Ewert Grens in de gang van de recherche-afdeling togen richting koffieautomaat en knop nummer 38, zwart, twee flinke bekers. De ene dronk hij ter plekke leeg en vulde hij bij, waarop hij doorliep naar de volgende stop, de deuropening van Mariana Hermanssons kamer.

‘Goeiemorgen.’

Zelden liep hij verder. Zo was het nu eenmaal gegroeid. De veel jongere vrouw die hij zelf ooit had aangenomen, op wie hij zo trots was, en die ondertussen zonder dat ze het wist de rol van de dochter vervulde die hij zelf nooit had gekregen, had haar eigen integriteitsbarrière opgeworpen die ongeveer daar was neergelegd: bij de drempel.

‘Geen enkele overeenkomst met zijn signalement in het Opsporingsregister van vermiste personen, Ewert. Ik heb Kopenhagen, Helsinki en Oslo ook na laten trekken. Zonder resultaat.’

Hij had ze tijdens het transport tussen de mortuaria allebei gebeld: Mariana, die al achter haar stapels dossiers van pakweg twintig

parallele vooronderzoeken had plaatsgenomen, en Sven, die even daarvoor nog aan de ontbijttafel van zijn rijtjeshuis had gezeten, met Anita aan zijn ene zijde en Jonas aan zijn andere.

Grens verplaatste zich ondertussen naar Svens deuropening.

‘Sven?’

De enige collega die hij kon verdragen. En de enige collega die hem kon verdragen.

‘Ik ben onderweg hierheen nog even langs bureau City en Interpol gegaan, Ewert, zoals je vroeg.’

‘Ja, en?’

‘Ook niets. Geen gebitsafdrukken, geen vingerafdrukken. Nergens in de wereld een politie instantie die hem mist.’

Nog drie deuren tot Grens’ eigen kamer, waar hij beide koffiebekers op het krakkemikkige salontafeltje naast de ribfluwelen bank zette, ooit een donkerbruin meubel met duidelijke randen. De cassette-recorder stond in de boekenkast tussen de ordners met afgesloten onderzoeken en de boeken over politie-ethiek die steeds maar werden aangevuld, hoewel hij ze nooit las. Hij had zojuist ‘Tweedlee Dee’ van Siw opgezet en was languit op de bank gaan liggen, die inmiddels veel te zacht was voor een zwaar lichaam, toen een gezicht in zijn deuropening opdook. Met groeven die deden denken aan de badkamerspiegel waar Grens elke morgen in keek. Nils Krantz, de technisch rechercheur die net zo lang bij het bureau werkte als hij.

‘Heb je tijd, Ewert?’

‘Nog niet.’

‘Twee minuten en ...?’

‘Twee minuten en vijfenveertig seconden.’

Krantz verliet de drempel en nam plaats op de bezoekersstoel aan de andere kant van het tafeltje. En wachtte. Net zo lang tot Siw Malmkvist uitgezongen was. Het was eens voorgekomen dat hij er genoeg van had en met zijn chef in discussie was gegaan over het idiote idee om politiewerk te laten wachten tot de laatste jarenzestigklanken waren weggestorven, maar tegenwoordig liet hij het zo. Dat ging sneller.

Tweedlee-deedlee-dee.

Ewert Grens rekte zich uit en draaide zich op zijn zij om zijn bezoeker beter te kunnen bekijken.

‘Haar eerste opname ooit. Wist je dat?’

‘Ga alsjeblieft rechtop zitten, Ewert. Dat leest gemakkelijker.’

De technisch rechercheur had met een A4'tje in zijn hand de kamer betreden.

Hij legde het nu op het tafeltje en schoof het naar Grens toe.

‘Ik heb bij Errfors een eerste sectie op het lichaam verricht. Om tijd te winnen. De DNA-gegevens krijg je op zijn vroegst vanavond, waarschijnlijk morgen. Maar er viel me nog iets op. Iets wat ... niet klopt.’

Krantz viste zijn leesbril uit de borstzak van zijn jasje en overhandigde hem aan Grens.

‘Lees maar. Vijfde regel. Op meerdere plekken trof ik duidelijke, om niet te zeggen omvangrijke fragmenten van deze stof aan. In het haar van de dode. Op de huid van zijn gezicht. Op zijn handen. Op zijn onderrug en onder aan zijn scheenbenen. Kortom, alle huidoppervlaktes die niet beschermd waren door de kleding die hij droeg voordat iemand hem om het leven bracht, uitkleedde en in een laken wikkelde.’

Krantz' wijsvinger was een beetje krom, maar leidde onmiskenbaar naar het woord dat met zwarte inkt was onderstreept.

Ammoniumfosfaat.

Grens haalde zijn schouders op.

‘Wat is dat?’

‘Een blusmiddel.’

‘Blus ... middel?’

‘Ammoniumfosfaat is misschien wel het meest effectieve hoofdbestanddeel – en daarom een van de meest voorkomende – van het soort blussers dat vuur dooft door het af te laten koelen.’

‘Nu begrijp ik er nog minder van. Is hij verbrand? Dan zien ze er meestal een stuk beroerder uit.’

Krantz hield de palm van zijn hand omhoog en wachtte tot Grens zijn bril had afgedaan en hem erin had gelegd.

‘Dat is nu juist wat er niet klopt. Er is geen enkel spoor op zijn

lichaam te vinden dat erop zou duiden dat hij ook maar in de buurt van open vuur is geweest.’

Nadat Krantz kort daarna was vertrokken om te beginnen met het volgende onderzoek waar ook haast bij was, wat altijd het geval was, bleef Ewert Grens liggen op de ribfluwelen bank om te luisteren naar muziek uit andere tijden en om na te denken. Aan mortuaria, aan hoe ze vanaf zijn allereerste moordzaak als beginnend politieagent een wezenlijk deel van zijn leven uitmaakten. Maar nog nooit had hij onderzoek gedaan naar een lijk dat er niet had moeten zijn.

Dat zichzelf erheen had gebracht.

Dat geen naam of achtergrond had.

Dat helemaal niemand was.